

Język polski – 5d
Materiał do pracy w dniach 4-8.05.2020 r.

Kochani,

w tym tygodniu nadal będziemy zajmowali się zagadnieniami związanymi z budową zdania pojedynczego. Zgłębimy tajniki określeń. Dowiedziecie się, czym jest przydawka, dopełnienie i okolicznik. **Materiał przewidziany na środę (6.05.) i czwartek (7.05.) zostanie zrealizowany podczas zajęć online!**

TERMIN: 5.05.2020 r.

Temat: Ćwiczymy sporządzanie wykresu zdania pojedynczego.

Cele: sporządzisz samodzielnie wykres zdania pojedynczego

Przepisz do zeszytu poniższe zdania, wypisz z każdego z nich związki wyrazowe (zamiast wypisywać pod zdaniem związki wyrazowe, możesz pokazać zależności między wyrazami za pomocą strzałek nad lub pod zdaniem), narysuj ich wykres. → 45 min.

Jeśli nie pamiętasz, jak sporządzić wykres zdania pojedynczego, zajrzyj do zeszytu ćwiczeń cz. 2. → str. 95.

Te zdania musisz przepisać:

1. Moja koleżanka lubi matematykę.
2. Pod wielkim dębem rosły trzy borowiki.
3. Pierwsze igrzyska olimpijskie odbyły się w Koryncie.
4. W teatrze greckim aktorzy występowali w maskach.
5. Basia zaprosiła mnie na swoje urodziny.
6. Wszyscy uczniowie od rana siedzą przed komputerami.
7. Jutro nasi koledzy zagrają w hokeja.

Te zdania możesz przepisać, jeśli wystarczy Ci czasu albo chcesz zrobić więcej:

8. W środku nocy zakończyła się brawurowa akcja policjantów.
9. Legendarna flotylla króla duńskiego poszukiwała na Grenlandii zaginionych osadników.
10. Potężny Posejdon sprawował władzę nad wszystkimi morzami świata.

TERMIN: 6.05.2020 r. (2 godz. lekcyjne)

Temat: Określenia wychodzą z cienia. Poznajemy przydawkę, dopełnienie i okolicznik.

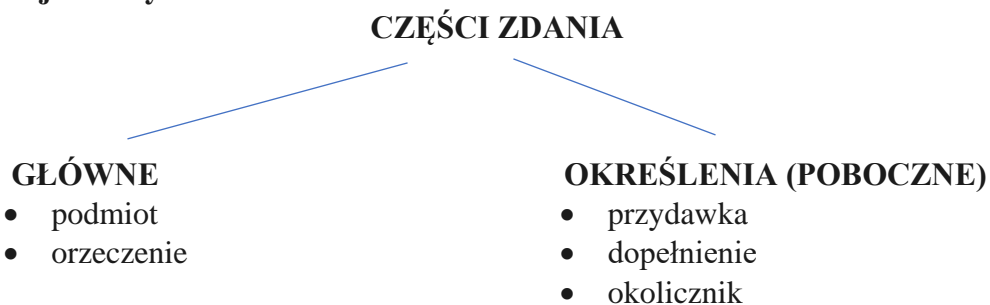
Cele: znasz nazwy określeń z zdania pojedynczym, wiesz, jaką część mowy określają, na jakie pytania odpowiadają i jakimi częściami mowy są najczęściej wyrażone

1. Wiesz już, że zdanie pojedyncze może się składać z:
 - samego orzeczenia, np. Dotarli. (← zdanie nierozwinięte)
 - orzeczenia i podmiotu, np. Podróżnicy dotarli. (← zdanie nierozwinięte)
 - orzeczenia i podmiotu oraz określeń, np. Zmęczeni podróżnicy szczęśliwie dotarli do celu. (← zdanie rozwinięte).

W zdaniu nierozwiniętym brakuje wielu informacji na temat okoliczności zdarzeń, miejsca, czasu, a nawet cech wykonawcy czynności. Treść tych prostych zdań można jednak wzbogacić, dodając do podmiotu i orzeczenia ich określenia. Określenia, tak jak podmiot i orzeczenie, są również częściami zdania. Dzisiaj poznasz ich nazwy, pytania, na jakie odpowiadają, oraz sposoby wyrażania.

2. Poza związkiem głównym podmiotu i orzeczenia w każdym wypowiedzeniu pojawiają dodatkowe części zdania. Są to **dopełnienia, okoliczniki oraz przydawki**. Te **poboczne części zdania** zawierają właśnie informacje na temat okoliczności zdarzeń (czynności), właściwości wykonawcy czynności, innych osób, rzeczy, przedmiotów i zjawisk przedstawionych w wypowiedzeniu. Są zawsze podrzędne wobec najważniejszych składników wypowiedzenia, czyli wobec podmiotu i orzeczenia.

Zanotuj w zeszytcie:

a) PRZYDAWKA

Przeanalizuj poniższe przykłady zdań. Pogrubioną czcionką zostały w nich wyróżnione rzeczowniki, a kursywą ich określenia.

Łucja weszła do **starej** (← jakiej?) **szafy**.

Pierwsza (← która?) **świnka** zbudowała **dom** (z czego? →) **ze słomy**.

Mój (← czyj?) **brat** ma **trzy** (← ile?) **telefony**.

Rodzzeństwo zamieszkało w **domu** (czyim?) **profesora**.

Przydawka to każde **określenie rzeczownika** w zdaniu pojedynczym. **Odpowiada na pytania: jaki?, który?, czyj?, z czego?, ile?** Może być wyrażona **przymiotnikiem, rzeczownikiem, wyrażeniem przyimkowym, liczebnikiem, zaimkiem**.

Przydawka pojawia się w grupie podmiotu i w grupie orzeczenia.

b) DOPEŁNIENIE

Przeanalizuj poniższe przykłady zdań. Pogrubioną czcionką zostały w nich wyróżnione orzeczenia, czyli czasowniki, a kursywą ich określenia.

Nie widzę (kogo? →) **taty**. Kwiaty **potrzebują** (czego? →) **słońca**.

Pożyczyłam (komu? →) **mu** pieniądze. **Przyjrzyj się** (czemu? →) **śloniowi**.

Adam **poznał** (kogo? →) **koleżankę**. **Zjedz** (co? →) **obiad**.

Porozmawiam (z kim? →) **z mamą**. Do szkoły **chodzę** (z czym? →) **z plecakiem**.

Nie mów (o kom? →) **o nim**. **Rozmawiamy** (o czym? →) **o pogodzie**.

Zwróć uwagę, że wyróżnione kursywą wyrazy odpowiadają na pytania wszystkich przypadków oprócz mianownika i wołacza.

Dopełnienie jest **określeniem czasownika i odpowiada na pytania wszystkich przypadków oprócz mianownika i wołacza**. Może być wyrażone **rzeczownikiem**, **wyrażeniem przyimkowym**, **zaimkiem**.

c) OKOLICZNIK

Przeanalizuj poniższe przykłady zdań. Pogrubioną czcionką zostały w nich wyróżnione orzeczenia, czyli czasowniki, a kursywą ich określenia – inne niż dopełnienia.

Wiosną (← kiedy?) mama **zasadziła** (gdzie? →) *w ogrodzie* kwiaty.

Krzyś *chętnie* (← jak?) **poszedł** (kiedy? →) *wieczorem* (gdzie? →) *na boisko*.

Idę (dokąd? →) *do sklepu* (w jakim celu? →) *po zakupy*.

Z powodu pandemii (← dlaczego?) **nie chodzimy** (gdzie? →) *do szkoły*.

Mimo deszczu (← mimo czego?) **pójdę** (dokąd? →) *tam*.

Okolicznik jest określeniem czasownika i **odpowiada na pytania: jak?, gdzie?, kiedy?, dlaczego?, w jakim celu?, mimo czego?** Może być wyrażony **przysłówkiem**, **wyrażeniem przyimkowym**, **rzeczownikiem**, **zaimkiem**.

Dopełnienia i okoliczniki pojawiają się najczęściej w grupie orzeczenia.

TERMIN: 7.05.2020 r.

Temat: Rozpoznamy w zdaniu przydawkę, dopełnienie i okolicznik.

Cele: rozpoznasz w zdaniu przydawkę, dopełnienie i okolicznik

Podczas lekcji online wspólnie wykonamy kilka ćwiczeń (zeszyt ćwiczeń cz. 2): 3/99, 5/100, 6/100, 3/103, 5/104, 8/106. → 45 min.

TERMIN: 8.05.2020 r.

Temat: Ćwiczymy rozpoznawanie w zdaniu przydawki, dopełnienia i okolicznika.

Cele: rozpoznasz w zdaniu przydawkę, dopełnienie i okolicznik

1. Wróć do wykresów zdań wykonanych we wtorek (5.05.) i podpisz wszystkie części zdania (nazwę części zdania umieść pod wyrazem, użyj do tego zielonego długopisu). → 15 – 20 min.
2. Wykonaj ćwiczenie 10. str. 107. → zeszyt ćwiczeń. → 20 min.
3. Dla chętnych: ćwiczenie 11. str. 107. → zeszyt ćwiczeń.

Powodzenia 😊

Małgorzata Ferenc